

Wat te doen...

91

wanneer een naaste overlijdt?

u vindt in deze gids...

Inleiding

1. Wat u moet doen in de eerste uren na het overlijden	4
2. Dringende praktische maatregelen	8
3. Hoe de begrafenis organiseren	12
4. Een aantal instanties inlichten	15
5. Omdat het leven voortgaat	18
6. In de maanden na het overlijden	20
7. Nuttige websites	22

Inleiding

Wat te doen... wanneer een naaste overlijdt?

Wanneer een naaste overlijdt, worden we als mens diep getroffen. Of hij/zij lang ziek geweest is dan wel plotseling is heengegaan, de dood van een geliefde overvalt ons altijd.

Het kan gaan om uw partner, de persoon waarmee u samenwoonde (wettelijk of feitelijk), een ouder of een kind. Deze raadgevingen gelden in alle gevallen.

Gelukkig zijn er meestal familieleden en vrienden met wie we in die eerste dagen van rouw ons leed kunnen delen.

Samen halen we mooie herinneringen op, we bereiden de afscheidsviering voor, we zoeken troost bij elkaar. Maar meteen moet ook een hele reeks administratieve en praktische zaken worden geregeld. Soms zijn we te zeer overstuurd om de dingen efficiënt aan te pakken.

Of we weten niet wat er dringend is en wat kan wachten. Misschien zijn we bang een belangrijke formaliteit over het hoofd te zien.

Deze brochure biedt u een eenvoudige handleiding over wat er in de eerste uren en dagen na het overlijden van een naaste moet gebeuren, en wat er in de maanden nadien moet worden geregeld.

Vanzelfsprekend zult u een beroep moeten doen op professionals, zoals de begrafenisondernemer, de notaris, uw bankier...

De gespecialiseerde informatie die zij u kunnen geven, vindt u niet in deze gids terug. Wel krijgt u hier een helder en beknopt overzicht van alle praktische aspecten waaraan u op die droevige momenten moet denken.

1

Wat u moet doen...

in de eerste uren na het overlijden?

Het overlijden laten vaststellen door een arts

Volgens de Belgische wetgeving moet ieder overlijden door een geneesheer worden vastgesteld. Wanneer een naaste in het ziekenhuis sterft, gebeurt dat automatisch door een ziekenhuisarts. Hij stelt een medisch attest van het overlijden op. Daarop wordt de datum en het uur van overlijden en ook de doodsoorzaak vermeld.

Wanneer een naaste thuis sterft, moet u een dokter laten komen, die de dood zal vaststellen en een overlijdensattest zal schrijven.

Wanneer een naaste in een rusthuis sterft, roept het personeel van het rusthuis er een arts bij, die het overlijdensattest zal opmaken. Zodra het overlijden officieel is vastgesteld mag het lichaam van de overledene worden vervoerd.

Indien u wenst dat een naaste wordt gecremeerd is er een tweede medisch attest nodig.

In het algemeen zal de begrafenisondernemer hiervoor zorgen.

Een begrafenisondernemer contacteren

Een begrafenisondernemer helpt u met het opstellen van de doodsbrief, regelt heel wat administratieve formaliteiten, neemt de zorg voor het lichaam van de overledene op zich en maakt dat de uitvaart die u wenst sereen verloopt.

Zijn gespecialiseerde dienstverlening is op dat droevig moment van zeer grote waarde.

Wie u als begrafenisondernemer aanstelt, bepaalt u volledig zelf. Anderen kunnen u daarbij alleen maar een vrijblijvend advies geven.

U kan de nodige richtlijnen geven voor de begrafenis, behalve wanneer de overledene een aangifte heeft gedaan bij de gemeente van zijn/haar keuze in verband met: begrafenis of crematie, religieuze dienst of niet, orgaandonatie of schenking van het lichaam aan de wetenschap. De wensen van de overledene worden bekendgemaakt op het moment van de overlijdensakte.

“Wanneer u een begrafenisondernemer heeft gekozen, ondertekent u een contract. Daarmee verbindt u er zich juridisch toe de begrafenis kosten te betalen. Dit bedrag wordt echter verrekend bij het bepalen van de nalatenschap. Deze kosten zullen worden afgetrokken van de tegoeden van de nalatenschap, voor zover deze voldoende zijn”

Het is niet ongebruikelijk om een offerte te vragen aan de begrafenisondernemer. Hij biedt u meestal een brede waaier van mogelijkheden aan (in verband met de mogelijkheid tot groeten van de overledene, de uitvaartplechtigheid, het onthaal van vrienden en familie...).

De prijzen kunnen daarbij sterk verschillen. Behalve wanneer uw naaste zelf een laatste wilsbeschikking heeft gemaakt, bent u het die eventueel samen met andere familieleden bepaalt hoe het afscheid wordt georganiseerd.

Het overlijden aangeven bij de burgerlijke stand

Het overlijden van uw partner moet zo snel mogelijk worden aangegeven bij de burgerlijke stand van de gemeente waar hij/zij is gestorven en in de gemeente waar de begrafenis of de crematie zal plaatsvinden. In de praktijk zorgt de begrafenisondernemer voor deze administratieve formaliteiten. U hoeft daarbij niet aanwezig te zijn. Op basis van deze aangifte maakt de gemeente een uittreksel van de overlijdensakte op. U heeft meerdere kopies van dit document nodig, onder meer voor de bank, de verzekeringsmaatschappijen, het ziekenfonds en de notaris.

Nodige documenten voor de aangifte

- het overlijdensattest van de arts
- de identiteitskaart van de overledene
- eventueel zijn/haar trouwboekje
- eventueel zijn/haar rijbewijs
- de identiteitskaart van de aangevers/getuigen (in de praktijk, de begrafenisondernemer)
- eventueel een aanvraag tot crematie

Orgaandonatie en schenking van

het lichaam aan de wetenschap. De donatie van organen gebeurt volgens de Belgische wet automatisch: artsen kunnen, met de inachtnaam van de nodige procedures, organen wegnemen bij ieder overleden persoon die daartegen tijdens zijn/haar leven niet uitdrukkelijk verzet heeft aangetekend.

Of uw naaste zo'n verzet heeft aangetekend in een wilsbeschikking, die bij het gemeentehuis moet worden afgegeven, zal ieder ziekenhuis via een nationaal register nagaan. Hij of zij kan in de wilsbeschikking ook hebben bepaald aan wie hij/zij zijn/haar organen wil doneren. Het medisch personeel zal altijd de wens van de overledene inwilligen, zelfs indien u niet akkoord zou gaan.

De beslissing om een lichaam aan de wetenschap te schenken is een persoonlijke beslissing, die ieder van ons voor zichzelf neemt. Alleen wanneer de overledene dit zeer duidelijk in zijn/haar toestemming heeft uitgedrukt, kan zijn/haar stoffelijk overschot aan een wetenschappelijke universitaire instelling worden afgestaan.

Als dat het geval is, moet u zo snel mogelijk (telefonisch) contact opnemen met de bevoegde universitaire dienst. Het lichaam moet immers binnen de 48 uur na het overlijden aan de dienst worden overgedragen.

De begrafenisondernemer zorgt voor het vervoer van het lichaam naar de universiteit.

U kunt nog altijd een afscheidsplechtigheid voor de overledene houden, maar dan zonder dat zijn/haar lichaam hierbij aanwezig is. Vaak werkt men met een of meerdere foto's.

Na afloop van het onderzoek aan de universiteit, dat tot twee jaar kan duren, moeten de stoffelijke resten worden begraven of gecremeerd. Ook daarvoor zorgt de begrafenisondernemer. De nabestaanden worden hier meestal niet van op de hoogte gebracht, tenzij ze uitdrukkelijk gevraagd hebben dat dit wel zou gebeuren.

Alle kosten voor de bekisting, het vervoer naar en van de universiteit, een eventuele afscheidsplechtigheid en de begraving of crematie, moeten door de familie worden betaald, na ophaling van het lichaam.

2

Dringende praktische maatregelen...

Contact opnemen met de bank

Een van de belangrijkste instanties die u moet contacteren is de bank. Wellicht hebben de overledene en u één of meerdere bankrekeningen: persoonlijke rekeningen op zijn/haar naam of op uw naam, of gemeenschappelijke rekeningen van u beiden. Misschien zijn er ook spaarboekjes, effecten- dossiers, een kluis...

De erfgenamen van de overledene moeten alle bankinstellingen informeren waarbij de overledene klant was. Niet iedereen is helemaal op de hoogte van de bankzaken van zijn/haar naaste. De Belgische Vereniging van Banken en Beursvennootschappen kan u helpen bij het opzoekingswerk.

Zodra de bank op de hoogte is van een overlijden moet ze alle tegoeden van de betrokkene én van de wettige echtgenoot of echtgenote (ongeacht het

huwelijksstelsel) blokkeren en een eventuele kluis verzegelen. Eventuele volmachten die de overledene aan anderen heeft gegeven, zijn niet langer geldig. De bank moet een lijst met al deze tegoeden opstellen en aan de Administratie der Registratie, die zich met de successie bezighoudt, overmaken.

Later wordt op basis van deze lijst nagekeken of alles is opgenomen in de aangifte van de nalatenschap. Door de blokkering wordt ook vermeden dat er nog sommen worden afgehaald zonder de toestemming van alle erfgenamen van uw partner.

De rekeningen kunnen gedeblokkeerd worden zodra de bank officieel op de hoogte is van de wettige erfgenamen van de overledene. Sinds de wet van 29 mei 2009 is hiervoor nodig:

- Een attest van erfopvolging, afgeleverd door de ontvanger van een registratiekantoor. Zo'n attest is slechts onder bepaalde voorwaarden voldoende (er mag geen testament of huwelijkscontract zijn en er mogen geen handelsonbekwame erfgenamen zijn). Het attest kan ook online worden aangevraagd.

OF

- Een akte van erfopvolging, opgemaakt door de notaris. Indien een attest van erfopvolging niet voldoet, moet u een beroep doen op de notaris. In de andere gevallen hebt u de keuze.

Opgelet:

Wanneer uw partner of een naaste stervende is, is het leegmaken van bankrekeningen om na het overlijden over voldoende cash geld te beschikken absoluut geen goed idee. Het is zelfs verboden omdat u uzelf verdacht maakt van het willen ontduiken van successierechten.

Wat blijft er mogelijk wanneer de banktegoeden geblokkeerd zijn?

- Slechts onder bepaalde voorwaarden kunt u geld van de rekening(en) halen:
- De bank kan betalingen verrichten voor kosten die ontegensprekelijk uit de nalatenschap voortkomen (ziekenhuisfacturen, begrafeniskosten,...)
- Sinds september 2009 kunnen echtgenoten of wettelijk samenwonenden bij het overlijden van hun partner gemakkelijk een voorschot krijgen op hun deel van het saldo der geblokkeerde rekeningen. Deze "bevrijdende betaling" mag niet meer bedragen dan de helft van dat saldo, met een maximum van 5.000 euro. Wie toch meer afhaalt, riskeert ernstige sancties.
- Stortingen op de rekening(en) blijven altijd mogelijk.
- U kunt ook een nieuwe rekening openen op uw naam, die niet zal worden geblokkeerd.

Op het moment dat de bank de tegoeden vrijgeeft, moeten alle erfgenamen in persoon of via volmacht aanwezig zijn. Woont een van de erfgenamen niet in België, dan komen de tegoeden pas vrij na toestemming van de Administratie der Registratie.

Wat gebeurt er met fiscale schulden?

Indien de overledene fiscale schulden heeft, moeten deze prioritair afgehandeld worden. Bij een schuld van één van de erfgenamen wordt dit afgehouden van zijn/haar deel.

“Het is altijd beter een testament neer te leggen bij een notaris. Het is ook aanbevolen om een testament niet in een bankkluis te bewaren. Die wordt bij overlijden namelijk verzegeld en wordt pas later weer opengemaakt.”

Voor een kluis kan worden gedeblokkeerd, moet er eerst een officiële inventaris worden opgemaakt van de inhoud.

Dat gebeurt hetzij door een medewerker van de bank hetzij door een notaris. De Administratie der Registratie moet hiervoor worden uitgenodigd.

De inventaris moet worden ondertekend door de erfgenamen en eventueel door de afgevaardigde van de Administratie der Registratie, als die daadwerkelijk aanwezig is.

Wanneer de sleutel van de kluis onvindbaar of de code onbekend is, wordt een beroep gedaan op een slotenmaker, wat bijkomende kosten met zich meebrengt.

Een notaris aanstellen

Een notaris beschikt over alle specifieke kennis in verband met de nalatenschap van een naaste.

In eerste instantie gaat hij na of de overledene laatste wilsbeschikkingen heeft nagelaten in een testament.

Er zijn verschillende mogelijkheden:

- Uw naaste heeft een notarieel testament laten opstellen: een openbaar testament dat voor de notaris, in aanwezigheid van twee getuigen is verleden. Uw notaris kan meteen aan de slag om de inhoud van het testament kenbaar te maken en de erfopvolging vast te stellen.
- Zelfs wanneer er niets bekend is over een testamentaire schikking van de overledene zal iedere notaris via het Centraal Register der Testamenten nagaan of er eventueel een notarieel testament op zijn /haar naam is opgemaakt.
- Uw naaste heeft geen testament nagelaten. De erfopvolging verloopt volgens de gebruikelijke wettelijke bepalingen.

“Indien u de nalatenschap weigert, mag u helemaal niets van wat tot de nalatenschap behoort aanvaarden – dus ook geen juwelen, souvenirs of andere emotioneel belangrijke objecten..”

De notaris verzamelt alle nodige informatie om de volledige inhoud van de nalatenschap te bepalen. Hij geeft u en eventuele andere erfgenamen advies over de gevolgen van het aanvaarden van de nalatenschap en over de mogelijkheid die te weigeren of te aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving (bijvoorbeeld wanneer er veel schulden zijn).

Tenslotte kan de notaris u helpen met de aangifte van de nalatenschap bij de fiscus en de vereffening en verdeling van de nalatenschap. Maar daarvoor heeft u enkele maanden de tijd (zie verder).

U bent helemaal vrij in de keuze. Het meest logische is de notaris te nemen waar uw partner en u al eerder bij te rade gingen, of eventueel een andere bekende.

3

Hoe...

de begrafenis organiseren?

Afscheid nemen van een geliefde doet iedereen op een heel persoonlijke manier. Sommigen brengen alle vrienden en familie samen, anderen vinden meer troost in een intieme kring. De ene kiest voor een klassieke begrafenis, de andere vindt een uniek ritueel voor de overledene zinvoller.

Ook op de vraag of de overledene begraven of gecremeerd moet worden, en wat er in dat laatste geval met zijn/haar as gebeurt, zijn vele antwoorden mogelijk.

Gelukkig hebben wij in onze samenleving ook de ruimte om in deze onze eigen keuzes te maken. Het is de taak van de begrafenisondernemer om u hierbij te helpen, zonder in uw plaats de beslissingen te nemen.

Vanzelfsprekend kunt u ook een geestelijk vertrouwenspersoon, zoals de pastoor van uw parochie ter

hulp roepen. Hij / zij kan u helpen bij de voorbereiding van een afscheidsplechtigheid.

Laatste wilsbeschikking van de overledene

Uw naaste kan zijn/haar wensen in verband met

- de uitvaart hebben uitgedrukt in een wilsbeschikking neergelegd bij de gemeente (deze mogelijkheid bestaat sinds februari 2010) of in een testament, voor zover deze laatste tijdig wordt geopend.
- Hij/zij kan ook zijn/haar naasten bepaalde instructies hebben gegeven.
- Uw partner kan zijn/haar eigen uitvaart ook al zelf hebben voorbereid, samen met een begrafenisondernemer.
- Hij/zij heeft misschien een uitvaartverzekering of een verzekering voor de begrafenis kosten gesloten.

“Dat u de uitvaartplechtigheid van uw partner organiseert, betekent niet dat u zijn/haar erfenis aanvaardt. U kunt op een later tijdstip, op basis van een inventaris, kiezen de nalatenschap te aanvaarden dan wel te weigeren. De notaris kan u adviseren bij het nemen van deze beslissing.”

Misschien was uw naaste zo vooruitziend dat hij/zij een dossier heeft samengesteld waarin zijn/haar wensen en praktische inlichtingen zijn opgenomen die u op het moment van zijn/haar overlijden nodig heeft.

Mogelijkheid tot groeten van de overledene

Zodra het medisch attest van overlijden is opgemaakt, mag het lichaam van uw naaste worden vervoerd. U kunt het laten overbrengen naar het mortuarium van de begrafenisondernemer of u kunt er voor kiezen uw geliefde thuis te laten opbaren.

Wanneer uw naaste in het ziekenhuis overleden is, kan zijn/haar lichaam ook daar worden bewaard in afwachting van de begrafenis of de crematie. In de dagen voor de uitvaartplechtigheid kunnen familie en vrienden het lichaam van de overledene komen groeten. Indien u liever heeft dat mensen een herinnering aan een levende dierbare behouden, is dat ook uw goed recht.

Wanneer u (of uw naaste) kiest voor begraving

Gewoonlijk wordt een overledene begraven op de begraafplaats van de gemeente waar hij/zij woonde.

Uitzonderingen hierop zijn mogelijk, bijvoorbeeld wanneer iemand de laatste jaren elders in een rusthuis verbleef maar toch liever in zijn of haar eigen dorp begraven wou worden.

In een dergelijk geval zijn er bepaalde toelatingen nodig van het gemeentebestuur in kwestie: het kan wel of geen toestemming geven, of ook extra voorwaarden stellen (bijvoorbeeld de betaling van een bijkomende belasting).

Begraving in niet-vergunde grond is gratis voor de overledenen die in de gemeente woonden. Zo'n graf blijft minstens vijf jaar bestaan. Als u wenst dat het graf van uw geliefde langer bewaard blijft dan de termijn die de gemeente heeft bepaald, kunt u een grafconcessie huren in vergunde grond.

De duur van zo'n concessie kan variëren per gemeente, met een maximum van dertig jaar. Daarna is er hernieuwing mogelijk. De mogelijkheid bestaat ook om een grafkelder te huren, waarin verschillende familieleden bij elkaar kunnen worden begraven.

Wanneer u (of uw naaste) kiest voor crematie

Steeds meer mensen geven er de voorkeur aan de overledene te laten verassen. Daarvoor kunt u terecht in een van de dertien crematoria in ons land. U kunt ook de herdenkingsplechtigheid in een van de aula's van het crematorium laten plaatsvinden.

Na afloop van de crematie heeft u verschillende mogelijkheden:

- De asurne kan bijgezet worden in een columbariumnis (boven de grond). Op iedere begraafplaats is er een columbarium aanwezig. Indien u dat wenst, kunt u een columbariumconcessie huren, waardoor de asurne ook na tien jaar niet zal worden verwijderd.
- De asurne kan worden begraven in een urnenveld. Ook hiervoor kunt u een concessie nemen. Het is eveneens mogelijk de urne in een gewoon graf te begraven.
- De as van de overledene kan worden uitgestrooid. Elke begraafplaats beschikt over een strooiweide. De uitstrooiing kan ook boven zee gebeuren of in een privétuin. In dat laatste geval moet u wel de toestemming hebben van de eigenaar van de tuin.
- U kunt de asurne bij u thuis bewaren.

Aangifte van de nalatenschap:

Vergeet u niet alle documenten en facturen in verband met de begrafenis (de begrafenisondernemer, het drukwerk, de koffietafel, de bloemen, ...) te bewaren!

U kunt in sommige gevallen de gemaakte kosten geheel of gedeeltelijk terugbetaald krijgen van het ziekenfonds, een verzekeringsmaatschappij of zelfs de werkgever van de overledene.

In ieder geval kunt u de kosten inbrengen bij de aangifte van de nalatenschap.

4

Een aantal... instanties inlichten.

De werkgever

Indien de overledene als loontrekkende werkte moet de werkgever zo snel mogelijk worden ingelicht van het overlijden. Hij zal u een uittreksel uit de overlijdensakte vragen. Voorts zorgt hij ervoor dat alle verschuldigde lonen (tot op de dag van het overlijden), vakantiegelden en premies worden uitbetaald.

De boekhouder

Indien de overledene als zelfstandige werkte, moet het overlijden onder meer gemeld worden aan het sociaalverzekeringsfonds, de BTW-administratie, de griffie van de Rechtbank van Koophandel en de directe belastingen.

De boekhouder van de overledene kan u hierbij wellicht adviseren. Hij kan ook contact opnemen met klanten en schuldeisers en advies geven over wat er met de zaak van de overledene moet gebeuren.

Indien de overledene een vervangingsinkomen had

De instelling die de uitkering uitbetaalde, moet in dit geval worden ingelicht. Dat kan onder meer de werkloosheidskas, het ziekenfonds of het OCMW zijn.

Indien de overledene met pensioen was

In dit geval hoeft u niets te doen. De gemeente waar de overledene woonde, brengt de dienst Pensioenen automatisch op de hoogte van het overlijden.

Het ziekenfonds

Ook bij het ziekenfonds moet u een uittreksel uit de overlijdensakte binnenbrengen. Wanneer u de facturen van de begrafeniskosten indient, zal het ziekenfonds in bepaalde gevallen een deel van deze kosten vergoeden.

Ambtenaren en gepensioneerde ambtenaren hebben recht op een begrafenisvergoeding. Die bedraagt gewoonlijk een maand loon of pensioen. U kunt de vergoeding aanvragen bij de overheidsdienst waarvoor de overledene werkte, of bij de dienst Pensioenen.

Het ziekenfonds past meteen uw hoedanigheid van verzekerde aan (u ben nu weduwe, weduwnaar, alleenstaande).

U heeft nu misschien recht op een verhoogde tegemoetkoming voor gezondheidszorgen, afhankelijk van uw bruto-jaarinkomen.

De vakbond

Indien de overledene aangesloten was bij een vakbond, moet deze eveneens op de hoogte worden gebracht van het overlijden. Soms keren vakbonden een bedrag uit bij overlijden van hun leden.

De Directie voor Inschrijving van Voertuigen (DIV)

Als de overledene een auto of een ander motorvoertuig had, moet de kentekenplaat ervan teruggestuurd worden aan de Directie voor Inschrijving van Voertuigen (DIV).

Wanneer u de auto van uw partner wenst te houden, kunt u de kentekenplaat overnemen indien u getrouwd of wettelijk samenwonend was.

Ook in dat geval dient u de DIV op de hoogte te stellen zodat de wagen op uw naam kan worden ingeschreven.

De verzekeringsmaatschappij(en)

De lijst van verzekeringen die de overledene mogelijk had, kan lang zijn. Iedere verzekeringsmaatschappij waarbij uw geliefde een verzekering afgesloten had, moet worden ingelicht.

Sommige polissen zijn immers overbodig geworden door het overlijden, zij moeten afgesloten worden.

Het gedeelte van de premies dat door het sterfgeval als het ware ongebruikt blijft, wordt opgenomen in de nalatenschap van de overledene. Andere polissen moeten misschien aangepast worden en bijvoorbeeld alleen op uw naam worden gezet.

Tenslotte kan de overledene ook specifieke verzekeringen gehad hebben waarvan u nu bij zijn/haar dood de begunstigde bent (overlijdensverzekering, levensverzekering, ongevallenverzekering, schuldsaldoverzekering, groepsverzekering).

Wanneer u contact opneemt met de verzekeringsmaatschappij zal zij verder het nodige doen om te zorgen dat uw rechten worden gewaarborgd. Meestal zal ze hiervoor een uittreksel uit de overlijdensakte vragen.

Hier een lijst van mogelijke verzekeringen die uw naaste kan hebben afgesloten:

- OVERLIJDENSVERZEKERING, LEVENSVERZEKERING,
- SCHULDSALDOVERZEKERING
- ONGEVALLENVERZEKERING
- GROEPSVERZEKERING
- VERZEKERING GEWAARBORGD INKOMEN
- REKENINGVERZEKERING
- BELEGGINGSVERZEKERING
- PENSIOENSPAREN
- WONINGVERZEKERING
- AUTOVERZEKERING
- HOSPITALISATIEVERZEKERING
- FAMILIALE VERZEKERING
- BEROEPSVERZEKERING
- REISVERZEKERING
- VERZEKERING HUISPERSONEEL

5

Omdat het leven voortgaat...

Aanvragen van een overlevingspensioen als partner

Om in aanmerking te komen voor een overlevingspensioen moet de partner aan de volgende voorwaarden voldoen:

- minstens 45 jaar oud zijn
- minstens één jaar wettig gehuwd zijn (er zijn enkele uitzonderingen)
- geen vervangingsinkomen hebben of beroepsactiviteit uitoefenen behalve die waarvoor cumulatief toegestaan is

Indien de overledene vroeger actief was als loontrekkende of zelfstandige maar intussen al op pensioen was, hoeft de partner zelf geen aanvraag in te dienen. De gemeente stuurt een uittreksel uit de overlijdensakte

naar de bevoegde dienst door en de partner krijgt het overlevingspensioen automatisch uitbetaald.

Als uw partner op het moment van zijn/haar overlijden zelf nog aan het werk was als loontrekkende of zelfstandige, moet u wel een aanvraag doen voor een overlevingspensioen. Dat doet u bij uw gemeentebestuur.

Bent u weduwe/weduwnaar van een ambtenaar of gepensioneerde ambtenaar, dan moet u in ieder geval zelf een overlevingspensioen aanvragen.

U kunt daarvoor terecht bij de Pensioendienst van de Overheidssector (PDOS) of bij de overheidsdienst waarvoor uw partner werkte.

Voldoet u als langstlevende echtgeno(o)t(e) niet aan alle voorwaarden voor een overlevingspensioen, dan kunt u in sommige gevallen toch gedurende 12 maanden genieten van een tijdelijk overlevingspensioen. Sinds enkele jaren kan het overlevingspensioen ook gecombineerd worden met beperkte beroepsactiviteiten (er is wel een plafond van toegelaten inkomsten vastgelegd).

U moet die activiteiten wel officieel aangeven bij de pensioendienst. Wanneer u een uitkering (wegens ziekte, werkloosheid...) ontvangt, kunt u deze eenmalig gedurende 12 maanden cumuleren met een overlevingspensioen.

Wanneer u samenwoont met de overledenen, wat gebeurt er met uw woning?

Dat is een ingewikkelde materie die we hier niet helemaal uit de doeken kunnen doen. Maar enkele opmerkingen helpen u misschien toch vooruit.

Indien de overledene en zijn/haar partner huurder waren, zijn de volgende scenario's mogelijk:

- De overledene en de partner zijn allebei als huurders vermeld in het huurcontract. Dan loopt het huurcontract gewoon door. De eigenaar moet zich aan alle voorwaarden van het huurcontract houden.
- De overledene huurde de woonst alleen op zijn/haar naam, maar hij/zij was getrouwd of wettelijk samenwonend met hem/haar. De partner heeft dan het recht om de woning verder te blijven huren.
- De overledene huurde de woning alleen op zijn/haar naam en hij/zij woonde feitelijk samen zonder dat

er officieel iets geregeld was. In dat geval hebben de erfgenamen van uw partner de plicht om het huurcontract voort te zetten of het volgens de bepalingen van het contract of van de wet stop te zetten.

Ook indien de overledene eigenaar was van een huis of appartement, zijn er heel wat verschillende mogelijkheden. Wat de specifieke rechten van de partner zijn hangt grotendeels af van het antwoord op de volgende vragen: waren ze mede-eigenaar of niet? Waren ze getrouwd, wettelijk samenwonend of feitelijk samenwonend? Zijn er andere erfgenamen, bijvoorbeeld kinderen? Is er een testament waarin de partner wordt vermeld?

De langstlevende echtgenoot/echtgenote of langstlevende wettelijk samenwonende (maar in dit geval onder bepaalde voorwaarden) bent, zal genieten van een beschermd vruchtgebruik op het deel van de overledene van de gezinswoning. Dit vruchtgebruik garandeert u de mogelijkheid om in uw gezinswoning te blijven.

De notaris zal u in al deze gevallen kunnen bijstaan en adviseren.

6

In de maanden na het overlijden

De aangifte van de nalatenschap

Ter herinnering: u bent vrij om de nalatenschap te weigeren of te aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving. Dit kan het geval zijn wanneer u vreest dat de schulden hoger zijn dan de activa. Aarzel niet om advies te vragen aan uw notaris die u kan adviseren bij het nemen van deze beslissing.

De aangifte van de nalatenschap is een wettelijke verplichting die de overheid in staat moet stellen de erfgenamen van de overledene erfenisrechten te doen betalen.

Alle wettelijke erfgenamen en algemene legatarissen (personen die in een testament als algemeen erfgenaam zijn aangeduid) moeten zo'n aangifte indienen.

Zij kunnen dat ieder afzonderlijk doen, maar meestal wordt één gezamenlijke aangifte opgesteld.

U heeft hiervoor vier maanden de tijd (als de overledene in het buitenland woonde nog iets langer). Er is geen verplichting hierbij een beroep te doen op een notaris, maar zijn gespecialiseerde kennis kan een grote hulp zijn in deze toch wel ingewikkelde materie.

Wanneer u afstand doet van de erfenis (bijvoorbeeld omdat er veel schulden zijn) hoeft u geen aangifte in te dienen.

In de aangifte worden zowel de activa als de passiva van de overledene opgesomd.

Activa:

- alle eigen goederen van de overledene (bv.: kledij, ...)
- zijn/haar aandeel van de huwelijksgemeenschap, indien u met gemeenschap van goederen bent gehuwd (bv.: woonhuis, banktegoeden, auto's, meubelen, ...)
- het kapitaal van zijn/haar levensverzekering

- de schenkingen die de overledene in de laatste drie jaar voor het overlijden heeft gedaan
- daarnaast moeten er, onder bepaalde voorwaarden, goederen worden aangegeven die zich niet (meer) in de nalatenschap bevinden zoals levensverzekeringen die zijn afgesloten door de overledene ten gunste van de langstlevende of niet-geregistreerde schenkingen die zijn gebeurd in de 3 jaar voor het overlijden

Passiva:

- de uitvaartkosten
- alle schulden die bestaan op het ogenblik van overlijden (bv.: kosten van de laatste ziekte, saldo van kredieten en leningen, facturen van elektriciteit, ...)

Belastingaangifte

Ook in het jaar van zijn/haar overlijden en het daaropvolgende jaar moet er nog een belastingaangifte gebeuren van de inkomsten van de overledene. Indien er nog bijkomende belastingen moeten worden betaald, worden die uit de erfenis gehaald.

Als de overledene recht had op een teruggave vanwege de staat, zal dat bedrag ook deel uitmaken van de erfenis. Bij overlijden voor de gebruikelijke datum waarop de belastingaangifte moet worden ingediend, heeft u altijd vijf maanden de tijd om deze fiscale formaliteit te vervullen.

7

Nuttige websites

www.notaris.be

Voor een eerste antwoord op al uw vragen. Consulteer het adresboek om een notaris in uw buurt te kiezen.

www.successions-europe.eu

Bij een nalatenschap met grensoverschrijdende aspecten gelden verschillende wetgevingen en deze variëren per lidstaat van de Europese Unie.

De notarissen van de Europese Unie hebben informatieve fiches opgesteld die beschikbaar zijn in 23 talen.

www.funebra.be

is de officiële website van de begrafenisondernemers in België. Tweetalig.

www.varu.be

is de website van de Vlaamse Autonome Raad voor het uitvaartwezen, dat de Vlaamse begrafenisondernemers vertegenwoordigt.

www.allesoveruitvaart.be

is een website van de VARU waarin advies gegeven wordt in verband met uitvaartplechtigheden.

www.rouwzorgvlaanderen.be

is de website van Rouwzorg Vlaanderen, een vrijwilligersorganisatie die emotionele steun geeft aan mensen die het overlijden van een dierbare moeten verwerken.

www.caw.be

is de website waarop u informatie vindt over de 26 Centra voor Algemeen Welzijn in Vlaanderen en Brussel. In deze centra kunt u terecht voor eerste- lijnshulp voor allerlei problemen, ook voor psychische begeleiding bij het verlies van een geliefde.

www.unievrijzinnigeverenigingen.be

U vindt er een doorverwijzing naar de Centra voor Morele Dienstverlening, die u kunnen helpen met de organisatie van een vrijzinnige afscheidsplechtigheid.

www.gezinspastoraal.be

Op deze website vindt u informatie over de initiatieven die in de Vlaamse bisdom- men genomen worden rond rouw en rouwverwerking (met o.a. verwerkingsgroepen en ontmoetingsmomenten)

www.tele-onthaal.be

Deze telefonische hulpdienst is het ganze jaar door dag en nacht bereikbaar.

Eelofen

REEKS

Luisternetwerk van de notarissen

Wat te doen wanneer een naaste overlijdt?

Cette publication est également disponible en français sous le titre:

Que faire lors du décès de son conjoint ?

Een co-editie van de Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21 te 1000 Brussel en de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, Bergstraat 30-32 te 1000 Brussel

AUTEUR

Christine Albers
Consulente

REDACTIONELE BIJDAGEN

Cellule de communication des Notaires de Liège

COÖRDINATIE VOOR DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING

Brigitte Duvieusart

COÖRDINATIE VOOR DE KONINKLIJKE FEDERATIE VAN HET BELGISCH NOTARIAAT

Bart Azare - Charles Six

GRAFISCH CONCEPT - VORMGEVING

Comfi - www.comfi.be

Deze uitgave kan gratis worden gedownload van de websites www.kbs-frb.be en www.notaris.be

Deze uitgave kan gratis worden gedownload van de websites www.kbs-frb.be en www.notaris.be

Een printversie van deze uitgave kan (gratis) besteld worden : online via www.kbs-frb.be, per e-mail naar publi@kbs-frb.be of telefonisch bij het contactcentrum van de Koning Boudewijnstichting

Tel. 02-500 4 555 • Fax 02-511 52 21

Wettelijk depot: D/2893/2014/06
ISBN-13: 978-90-5130-838-9
EAN: 9789051308389
BESTELNUMMER: 3205

DEZE BROCHURE IS EEN GEZAMENLIJK INITIATIEF VAN DE **KONING BOUDEWIJNSTICHTING** EN DE **KONINKLIJKE FEDERATIE VAN HET BELGISCH NOTARIAAT**, IN HET KADER VAN HET LUISTERNETWERK VAN DE NOTARISSSEN.